

O p o n e n t s k ý p o s u d e k

disertační práce JUDr. Ladislava Hejtmánka, zpracované na téma
"Správní trestání právnických osob"

I.

Předložená disertační práce, jak je se nabízí z jejího obsahu a zaměření, zřejmě zahrnuje výsledky dlouholetého odborného zájmu autora o dané téma. Práce se přitom vztahuje k problematice, s níž se autor v jistém rozsahu setkává, resp. setkával, ve své činnosti soudce ve správním soudnictví.

Práce zabývající se úvahami nad předmětným tématem je k posouzení a obhajobě předkládána v období, kdy je problematika správního trestání a jeho úpravy v našich podmínkách živým předmětem cca před dvěma roky aktuálně obnovených diskuzí a příprav jeho zcela nového, koncepčně komplexnějšího, legislativního řešení (o reformě správního trestání u nás se hovoří, a reforma se v určitých obnovovaných vlnách připravuje, od počátku 90. let). Systémovou součástí této připravované právní úpravy má být právě i správní trestání právnických osob.

S uvedeným tématem je tak spjata celá řada otázek, které dosud v naší odborné literatuře nejsou dostatečně podrobně a přitom současně ani uspokojivě a jednoznačně řešeny. Předložená práce je tedy nepochybně cenným příspěvkem jak k prezentaci a hodnocení stávající situace na předmětném úseku, tak i cenným příspěvkem a zdrojem informací či podnětů *de lege ferenda*. Tzn., že již téma samo vzbuzuje u čtenáře značné očekávání, jak je autor pojal, a jak se mu s ním podařilo vypořádat.

II.

Posuzovaná disertační práce je po obsahové stránce rozdělena, včetně úvodu, do celkem čtrnácti obsahových částí či kapitol, které jsou ještě dále vnitřně podrobněji členěny. Je vybavena bohatým poznámkovým aparátem a opatřena seznamem literatury, a taktéž doplněna českým i cizojazyčným abstraktem. Celkový rozsah práce je 194 srojopisných stran.

Po obsahové stránce disertační práce věnuje, v návaznosti na podtržení zaměření tématu a některých výchozích institutů v úvodu k práci, nejprve pozornost posloupnému vymezení znaků skutkových podstat správního deliktu, tj. objektu (str. 13 – 18), objektivní stránky (str. 19 – 40), subjektu (str. 41 – 52) a subjektivní stránky (str. 53 – 59). Poté rámcově charakterizuje okolnosti vylučující protiprávnost (str. 60 – 68), návazně obecněji poukazuje na odpovědnost zahraničních právnických osob (str. 69 – 73), což poté ilustrativně doplňuje stručnými pohledy na případy deliktů některých právnických osob z posledního období (str. 74 – 85). Návazně se práce zaměřuje na procesní problematiku, kdy nejprve podává obecnější pohled na řízení o uložení trestu (str. 86 – 96) a poté poukazuje na režim shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí a dokazování (str. 97 – 119). Dále se práce věnuje trestům ve správním trestání, kdy po jejich obecném představení (str. 120 – 127), přibližuje problematiku pokut a jejich ukládání (str. 128 – 144) a také poukazuje na problematiku účinnosti a působení správních sankcí pro právnické osoby (str. 145 – 165). V poslední obsahové kapitole se práce věnuje některým otázkám rozdílů mezi správním a soudním trestáním

právnických osob (str. 166 – 173). Práce je ještě opatřena částečně shrnujícím závěrem (str. 174 – 180), a opakovaně je také třeba uvést i následující poměrně obsáhlý seznam literatury.

Z tohoto pohledu na strukturu vnitřního uspořádání disertační práce lze zřejmě usuzovat i na cíl, který si autor pro její zpracování patrně vytknul. Ten lze zřejmě dílem dále dovozovat také z autorova konstatování na str. 8, že „právě hodnocení jednotlivých souvisejících znaků a stejných principů v trestání správním (zřejmě ve srovnání s trestáním soudním) je úkolem této práce“. K tomu autor dodává, že práce je rozdělena na část obecnou, dále analytickou a poté část syntetickou, přičemž uvádí, že danou problematiku se snaží rozebrat jak v rovině hmotněprávní, tak i v rovině procesních zvláštností. Tím jsou naznačeny i zvolené metody zpracování posuzované práce. K analýze přitom autor dodává, že při ní vychází jak z právních norem, tak judikatury, i rozhodovací praxe správních úřadů.

III.

Po obsahové stránce je při celkovém hodnocení nutno konstatovat, že posuzovaná disertační práce se při zvoleném zaměření vyznačuje poměrně širokým záběrem a také vysokou informační hodnotou. Autor čerpal ze značného množství literárních pramenů, a to ve velké míře pramenů zahraničních, a tady pak především ze sféry anglosaské právní kultury, dále pak z platné právní úpravy a také z judikatury, tady za využití některých svých osobních poznatků v roli soudce na úseku správního soudnictví (na což ostatně autor výslovně v textu opakovaně poukazuje). Celkovým svým pojetím je daná práce, přes svou převážně popisně prezentační orientaci, prací, která vcelku úspěšně nabízí také dílem úvahový pohled na zpracované téma.

Z obsahu i způsobu zpracování lze dovodit, že autor ke zpracování předmětné práce přistoupil nejen na základě solidních znalostí odborné stránky předmětné problematiky a orientace v příslušné odborné literatuře, a stejně tak i v platné právní úpravě a reprezentativní judikatuře, ale i s citem pro aktuální praktické aspekty předmětné problematiky.

Celkový pohled na dané zpracování současně naznačuje, že práce působí poněkud obecněji, a přesahuje hranice zaměření na správní trestání tak, jak by se dalo očekávat s ohledem na zvolený název. Autor pojednává o jednotlivých otázkách komplexněji, a často tak jeho pohledy míří na trestání obecně. To samozřejmě převážně není na závadu, ostatně autor si vytýčil za cíl poukazovat na odlišnosti se soudním trestáním, nicméně přece jen místy, kdy autor výrazněji opakovaně odbočuje k režimu postihů za jiné správní delikty či trestné činy (např. na str. 36, 90, 94, 140, apod.), či dokonce k režimům správněprávních úprav mimo správní trestání (např. str. 16, 103, 107, 110, 112 apod.), je poněkud odváděna pozornost čtenáře a rozostřuje to cílený pohled na zpracovávané téma. V důsledku toho potom práce nepůsobí vždy zcela uspořádaně.

I když si autor zřejmě vzal za cíl pojednat o správním trestání právnických osob v kontextu shod a rozdílů s jejich trestáním soudním, nepochybně se nabízel v první řadě zřetelnější vymezení postavení tohoto režimu (správního trestání právnických osob) v režimu samotného správního trestání jako celku, a alespoň rámcové vymezení shod a rozdílů předmětných správních deliktů s jinými správními delikty. To jak s ohledem na jejich společná základní východiska, tak i na v praxi dovolávanou analogii s právní úpravou přestupků (a teprve návazně analogii s právní úpravou trestných činů), a také i s ohledem na uvažovanou společnou výchozí úpravu v připravovaném návrhu zákona o správním trestání (kteréžto legislativní práce autor žel nezmiňuje - toliko na str. 86 připomíná stav z r. 2002).

Poté by i pohled na zřetelohodné shody a rozdíly s režimem soudního trestání právnických osob působil uceleněji a opodstatněji.

Již výše bylo poznamenáno, že autor práce si po mém soudu zvolil poměrně široký záběr, a v důsledku toho musel řadu otázek pominout, a v jiných zůstat spíše na povrchu problémů. Rozsah a způsob zpracování zvoleného odborného tématu je vždy věcí výběru autora, a plně jej respektuji. Přesto si dovoluji poznamenat, že kromě výše uvedeného nevymezení místa správního trestání právnických osob v systému správního trestání jako celku, poněkud v práci dále postrádám také zřetelnější vymezení „právnických osob“ jako subjektů předmětné odpovědnosti (k tomu text na str. 41 – 48 se mi nejeví dostatečně adekvátní), kdy autor svoje pojednání spojuje především s těmi právnickými osobami, které disponují zvláštními veřejnoprávními oprávněními, popř. akcentuje ty právnické osoby, které mají postavení podnikatele. Jiné, resp. ostatní právnické osoby, jakoby zůstaly stranou autorovy pozornosti, a jakoby nebyly subjekty této odpovědnosti. Tomu šlo jistě předejít alespoň byt' jen rámcovým výchozím charakterizováním právnických osob jako subjektů správního práva, včetně jejich správně právní deliktivní způsobilosti. Ve spojení s tím je zajímavou otázkou, a to jak v teorii i praxi, mj. nepochybně např. správní trestání obcí a krajů, a jejich postavení jako subjektů správně právní odpovědnosti. Tato problematika taktéž v práci náležitě zmíněna není.

Autor v práci uvádí některé příklady z praxe, a to nejkonzentrovaneji v kap. 8, na str. 74 – 85. Vzdor tomu, že se tyto příklady jeví informačně atraktivní, nejsem si jist, zda v autorem provedeném podání jsou pro posuzované zpracování zřetelným přínosem. Tady se nemohu ubránit pocitu, který mám i stran některých jiných dílčích pasáží či jednotlivých myšlenek v práci, že autorovi bylo líto nechat vyznět naprázdno úsilí, které věnoval shromažďování podkladů, a proto dané pasáže do práce zařadil. Pokud však tak již učinil, patrně bylo třeba rozboru a vyvození závěrů věnovat větší a také systematičtější pozornost.

Při bližším pohledu na posuzovanou práci se přirozeně nabízí také řada svou povahou převážně dílčích, otázek k zamyšlení či diskusi. Za všechny z nich uvedu toliko dvě vzájemně související. Autor jednak opakovaně uvádí, že správní trestání přísluší toliko státu (str. 90 a násl.), a pomíjí tak skutečnost, že naše aktuální zákonná úprava také počítá s ukládáním správních postihů právnickým osobám ze strany obcí v samostatné působnosti (a tím spíše k tomu nezaujímá stanovisko), a návazně rovněž pomíjí pohled na významnou roli pramenů úpravy správně trestní odpovědnosti v případě právních předpisů obcí a krajů, kde obecně platí, že porušení jimi stanovených povinností je správním deliktem.

Ke všemu dosud uvedenému musím poznamenat, že dané poznámky či připomínky nevnímám jako skutečnosti, jež by oslabovaly nespornou odbornou úroveň práce, nýbrž uvádím je především jako možné náměty pro rozpravu při obhajobě práce. Stejně tak předpokládám, že při obhajobě práce bude v diskusi prostor i pro vyjádření k jiným jednotlivostem textu.

Mám-li vyjádřit celkové hodnocení obsahové stránky posuzované práce, jsem toho názoru, že koncentrovaneji je možno souhrnně konstatovat, že přes naznačené nabízející se otázky k diskusi, je zpracovávaná problematika v disertační vcelku dobře zvládnuta. Pozornější čtenář spolehlivě vysleduje také názorový a argumentační pohled autora, stavící na shodách a rozdílech teorie, právních úprav i judikatury správního a soudního trestání, které v rozhodující míře souvisí s vnímáním poslání, podstaty a funkcí správněprávní odpovědnosti a správního trestání.

Pro případnou úvahu o vydání dané práce tiskem bych však autorovi doporučil na ní ještě popracovat.

III.

Pokud jde o formální stránku zpracování, posuzovaná disertační práce v zásadě splňuje obvyklé požadavky kladené na tento typ kvalifikačních prací, i když na mě nepůsobí příliš úpravně a přehledně (tento dojem navozuje již samotný „obsah“ na str. 3 až 5).

Psána je převážně spisovným jazykem, ojediněle se v práci vyskytují výrazy, odpovídající volnějšímu novinářskému žargonu (str. 32, 83, 95, 96, 163, 175, 179 apod.).

V práci jsou průběžně uváděny četné odkazy na použité prameny, způsob jejich uvádění po formální stránce převážně odpovídá obvyklým požadavkům, místy tomu tak však není (např. str. 6, 11, 28, 38, 52, 74, 115, 126, 149 apod.). Na některých místech také dominují citace z nejrůznějších internetových zdrojů (obsahově ne vždy exaktních), či odkazy na ně, což u tohoto typu prací není vždy zcela odpovídající (zejména str. 158 a násl.).

IV.

Závěrem chci konstatovat, že disertační práce předložená JUDr. Ladislavem Hejtmánkem, v zásadě splnila cíl, který si autor při jejím zpracování vytkl. Podle mého soudu práce jako celek poskytuje odborně informačně zajímavý pohled na předmětné téma a nesporně je také výsledkem značného pracovního úsilí autora.

Autor zpracováním posuzované práce prokázal rozsáhlé znalosti a orientaci v dané problematice, jakož i schopnost sdělným způsobem zvládnutou materii zprostředkovat.

Proto disertační práci JUDr. Ladislava Hejtmánka., s názvem „*Správní trestání právníků osob*“, ve smyslu příslušných ustanovení platné právní úpravy

d o p o r u č u j i k obhajobě.

V Brně dne 30. 12. 2012

prof. JUDr. Petr Průcha, CSc.
oponent